

Nuorra boazodoalus Ung i reindriffta

Sara Katrine Aleksandersen, leder i NRL-U

Statsforvalterens Reindrifftskonferanse 2024 i Karasjok 21.-22.10.2024

Stádahálddašeaddji Boazodoallokonferánsa 2024 Kárášjogas 21.-22.10.2024

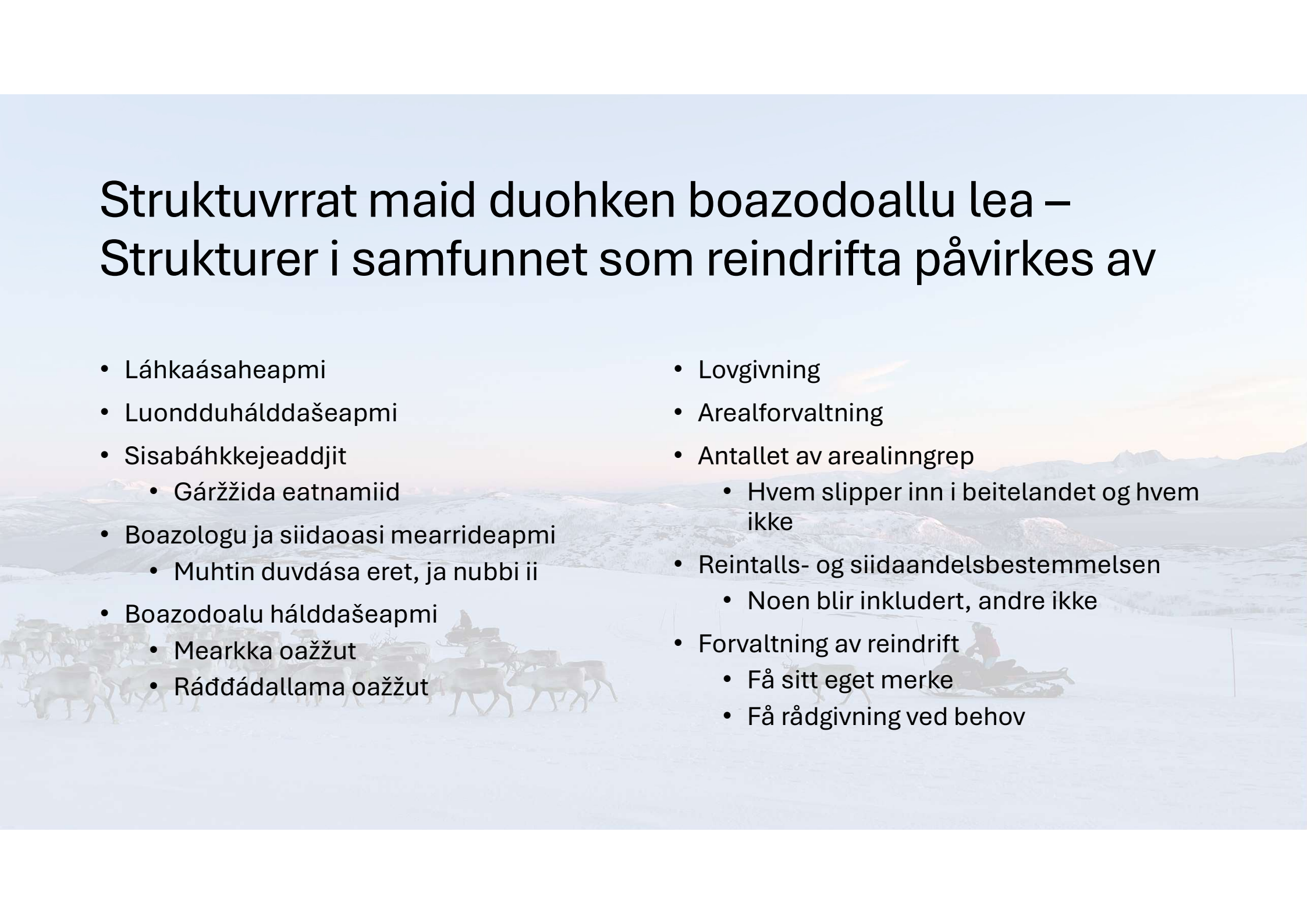
Geat leat boazosáminuorat? – Hvem er reindriftingsungdommen?

- Oktasaš gullevašvuohta boazodollui
- Oktasaš preferánsat norpmaide ja rámmaide
  - Fuolkevuohta, luonddugáhtten, elliiguin bargat, duodji, giella, sánit jna.
- Oktasaš eallinoaidnu og máilmmioaidnu
  - Soitet oktasaš niegut
- Árbeguoddit
- Guddet ovddasvástádusa
  - Seailluhit máhtu
  - Várjalit eatnamiid
  - Háhkát dihto máhtu
  - Ambassadevrrat
  - Gevvet vástádallat ealáhusa ovddas
- Tilhørighet til en næring
- Kjennskap til normer og rammer i et reindriftssamfunn
  - Slektskap, naturforvaltning, dyrehold, duodji, språktermer mm.
- Deler sammen livssyn og verdenssyn
  - Kanskje de samme drømmene
- Kulturbærere
- Bærer en viss ansvarsfølelse
  - Videreføre kunnskap
  - Verne om beiteområder
  - Lære seg spesifikk kunnskap
  - Ambassadører
  - Svare for hele næringa

Mii addá gullevašvuoda? – Hva danner tilhørigheten?

- Dovdat ahte sus lea ávki ja sunnje lea atnu
- Addo ovddasvástáduš
- Beassá leat oassin arenain gos boazodoallu lea fáddán
- Gullá oktii olbmuide, eatnamiidda, váriide, elliide, johtolagaide
  - Viiddiduvvon bearrašis oassi
    - Siesát, goaskit, muoŧát, imit, ednot, eagit, čeazit, mágat, oambealit, vilbealit, áhkut, ádját, ristváhnemat, siidaguoimmit jna.
- At en selv er en brikke i et større bilde
- Blir gitt ansvar i den praktiske drifta
- Føler seg velkommen til arenaer der reindrif er tema
- Føler et felleskap med mennesker, området, fjell, dyr, flyttleier
  - Inkludert av en utvidet familie
    - Tanter, onkler, søskenbarn, besteforeldre, gudforeldre, folk tilhørende siidaen/distriktet med fler.

Struktuvrrat maid duohken boazodoallu lea – Strukturer i samfunnet som reindriffta påvirkes av

- Láhkaásaheapmi
  - Luondduhálddašeapmi
  - Sisabáhkkejeaddjit
    - Gáržžida eatnamiid
  - Boazologu ja siidaoasi mearrideapmi
    - Muhtin duvdása eret, ja nubbi ii
  - Boazodoalu hálddašeapmi
    - Mearkka oažžut
    - Ráđđádallama oažžut
  - Lovgivning
  - Arealforvaltning
  - Antallet av arealinngrep
    - Hvem slipper inn i beitelandet og hvem ikke
  - Reintalls- og siidaandelsbestemmelsen
    - Noen blir inkludert, andre ikke
  - Forvaltning av reindrift
    - Få sitt eget merke
    - Få rådgivning ved behov
-

Mii lea áigeguovdil
boazodoallonuoraide?

Hva er tidsaktuelt for
reindriftingsungdom?

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom? Rekruttering

Systema mii čuovvu sámi árbevieru

-> Buorit vejolašvuodát doaimmahit árbevirolaš boazodoalu

-> buorre birás

-> buorre rekrutteringa

- Systema mii atná árvvus sámi árbevieru
  - Boazodoallu ii leat dušše biergobuvttadeapmi
    - Ovd. Duodji ja ávdasiid háhkan lea maid oassi boazodoalus
  - Boazodoallu lea dynámalaš, ii jahki leat jagi vielja
  - Boazodoallu dárbbasa eanangáhpálagaid

Et system som anerkjenner tradisjonell kunnskap

-> gode forutsetninger for tradisjonell reindrift

-> godt arbeidsmiljø

-> god rekruttering

- Et system som anerkjenner tradisjonell kunnskap
  - Reindrift er noe mer enn bare kjøttproduksjon
    - Eks. Duodji og det å ta vare på alle råvarer er også en del av reindrift
  - Reindrift er dynamisk, praksis et år trenger ikke å være praksis det neste året
  - Avhengig av forskjellige arealer til forskjellige årstider

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom?

Rekruttering

Systema mii čuovvu sámi árbevieru

-> Buorit vejolašvuodát doaimmahit árbevirolaš boazodoalu

-> buorre birás

-> buorre rekrutteringa

- Buorit eavttut árbevirolaš boazodollui
  - Eatnamat mat guddet bohvvuid ja olbmuid
  - Unnán riiddut
  - Sadji buot buolvvaide
  - Ásšehivvodat mainna orohat birge

Et system som anerkjenner tradisjonell kunnskap

-> gode forutsetninger for tradisjonell reindrift

-> godt arbeidsmiljø

-> god rekruttering

- Gode forutsetninger for tradisjonell reindrift
  - Sammenhengende beitearealer, lite fragmentering mellom årstidsbeitene
  - Lite konflikt
  - At alle generasjoner blir ivaretatt
  - Saksmengde (eks. Arealsaker) som er overkommelig for distriktet å hankses med

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom? Oahpahalliortnet - Lærlingordning

- Ieš ledjen oahpahalli 2019-2021
- Earenoamáš vejolašvuohta
  - Beassá čuovvut bohcco/bargguid jagi birra
- Berre bargot dan ovdi ahte movttidahttet eambbogiid
  - Dát rekrutteren ferte bearraš/siidda dásis dahkkot
  - Eseválddit: nannet ortnega
- Okta mihttu: eambo fágaolbmot mat máhttet/dovdet ealáhusa vudolaš dásis

- Egen lærlingtid 2019-2021
- En unik mulighet for læring
  - Følge reindriftingsarbeidet året rundt
- Jobbe for å rekruttere flere til å benytte seg av ordningen
  - Rekruttering må skje på siida/familienivå
  - Myndigheters ansvar: styrke og videreføre ordningen
- Resultere i flere fagfolk med sterk reindriftingskunnskap og tilhørighet

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom?

Psyhkalaš dearvvašvuohta - Psykisk helse

- Boazodoallonuorat leat rašes dilis
- Eiseválddiin lea ovddasvástádus
  - Ovdagáttut leat huksejuvvon
  - «Duohtavuodat» mat eai leat duođat
  - Badjelgeahččalasvuohta, juohkehaččas lea oaivil
- Min ealáhusas lea oktasaš ovddasvástádus
  - Ovdalašáigge: almmolašvuodas it jeara veahki, viiddiduvvon bearašis/goađi olbmuin sáhti jearrat veahki
  - Jerret go odne boazosámi nuorat veahki go bártidit?
  - Geat leat ovdagovat, makkár ovddasvástádus sis lea?
  - Moht sáhtta bargat ovdagiiti siskkaldasat?
- Ungdom tilknyttet reindrifft er i en særlig sårbar situasjon
- Myndigheter har et ansvar å bekjempe:
  - Mange myter ute å går
  - Etablere «sannheter» som ikke har rot i virkelighet
  - Ovenfra og ned holdning, «alle» har en mening om reindrifft
- Næringa har et ansvar
  - Spør reindriftingsungdommen om hjelp?
  - Har de voksne et ansvar å gå frem som gode eksempler?
  - Finnes det måter å jobbe forebyggende innad i et distrikt/Siida/reindriftingsamfunn

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom?

Vašši boazodoalu vuostá - Hets mot reindrift

- Ealáhus vásiiha eambbo ja eambbo vaši ja vuostáhagu
  - Unnán máhttu, unnán dáhttu oahppat
  - Luonddus ii leat árvu, ruđas lea árvu. Dat dagaha riiddut arealaid alde.
- Boazosámi nuorat iešgudet birrasiin
  - Bajasšaddan akto sápmelažžan
    - Skuvlaoappát/vieljat main ii leat oktasaš máhttu/beroštupmi
    - Bearaš geavvá doarrut akto iežaset ealáhusa ovddas
    - Sáhtta go kollektiivvalaččat guoddit ovddasvástádusaid, ovd. sisabáhkeáššiin
  - Servvodagas mas sámi majoritehta
    - Vašši/vuosteháhku ii soaite árgabeaivvis lihka oidnosis
    - Oassi stuorát ovttasusas
- Mer og mer hets mot næringa og folket tilknyttet næring
  - Uvitenhet fra den øvrige befolkning, interessen for å lære er ikke alltid der
  - Penger har mer verdi enn natur, bidrar til mer konflikt om arealer
- Reindriftingsungdom i forskjellige miljø
  - Oppvekst i et norsk miljø
    - Venner, skolekamerater som ikke deler samme oppfatning
    - Man blir stemplet som «reineiern» eller «samen»
    - Kan vi sammen bære børen for de familiene som står alene i eks. arelasaker
  - Oppvekst der samer i majoritet
    - Opplever kanskje mindre hets i sin hverdag
    - Med i et kollektiv, blir ikke «skyteskive»

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom?

Poltihkka - riikka ja báikkálaš dásis

Politikk- både nasjonalt og lokalt

- Nuorain mat ángiruššet sáhhtá leat stuora váikkuhanvejolašvuohta
- Boazosámi nuorat váldet unnán saji nuoraidpolitihkas, manne?
  - Sáhhtá go leat luohhtámuš ráđđehussii/eiseválddiide
- Nuoraidpolitihkas ii galgga máhhtit buot, galgá iežas sániiguin čilget iežas perspektiivva
- Moht sáhhtet rávisolbmot leat ovdagovat nuoraide duostat váldit sáji politihkas, ororhatstivrrain jna.
- Ungdom med engasjement kan gjøre en stor forskjell
- Reindriftingsungdom er underrepresentert i ungdomspolitikken, hvorfor?
  - Lite tiltro til myndigheter?
- Ungdomspolitik handler ikke om å kunne alt, det handler om å vise fra ditt perspektiv
- Hvordan kan voksne som rollemodeller bidra til større politisk engasjement?

Hva er tidsaktuelt for reindriftingsungdom?

Árbevirolaš máhtu seilluheapmi

- Nuorain lea beroštupmi oahppat árbevirolaš máhtu
- Mii dagaha ahte árbevirolaš máhttu ii seilluhuva?
  - Dálkkádatrievdamat ja dan váikkuhusat
    - Biebman
    - Rievdadit eanangeavaheami
    - Miessevuovdin?
  - Kapitalistalaš máilbmi
  - Oahpahusinstitušuvnnaid váikkuheapmi
- Ungdom har interesse av å tilegne seg tradisjonell kunnskap
- Hva kan gjøre at tradisjonell kunnskap ikke blir videreført?
  - Klimaendringer og dens konsekvenser?
    - Fôring
    - Endringer av beitebruk
    - Stengte flyttleier
    - Kalveslakt?
  - Kapitalistisk verden
  - Utdanningsinstitusjonenes påvirkning

Loahppa - Avslutning

❖ Boazodoallu geasuha olbmuid, nuoraid

- Ferte hábmet bargat buoridit rámmaid ja struktuvrraid nu ahte nuoraide lea buorre leat boazodilis
- Eiseválddiin lea earenoamáš ovddasvástádus rievdadit stuoraservvodaga guottuid
- GIITU

❖ Reindriffta tiltrekker seg ungdommen

- Vi sitter alle på et ansvar for å opprettholde gode rammer og strukterer slik at det er en god næring å være en del av
- Myndigheter har et særlig ansvar når det gjelder hvilken oppfatning som finnes av næringa
- GIITU

